

Minimässa träbyggande Trollhättan 11 april 2019

Utställare och föredragshållare visade under dagen på möjligheter och erfarenheter inom träbyggnad. Budskapet var entydigt "Vi måste bygga mer i trä".

Ca 120 politiker och tjänstemän i offentlig sektor och arkitekter, konstruktörer, byggföretag mm inom byggbranschen samt representanter från producenter av trästommar deltog.

Idén föddes då Irene Malmberg på Svinesundskommittén hörde en projektledare i en kommun säga följande om att bygga mer i trä; "Jag vet inte vart jag ska vända mig eller vem som levererar".

Besökarna fick veta varför man ska välja att bygga mer i trä och vilka fördelarna är, samt var man kan hitta rätt typ av kompetens för olika typer av byggnationer. Miljön spelar en central roll. Trä är förnybart och minskar Co2-utsläppen till nästan hälften jämfört med att bygga i stål och betong. Trä väger dessutom mindre och ger en lättare och bättre arbetsmiljö. Det går fortare att bygga i trä och det behöver inte vara dyrare än att bygga i andra material.

Andra inslag under dagen var information om etableringsservice, vilket förhoppningsvis kan inspirera till fler företagsetableringar framöver.

Moderator under dagen var Karin Stenlund, Fyrbodals Kommunalförbund

Innehåll

Producenter av olika byggsystem i trä

Intervju med några besökare

Varför välja trä?

Skillnad mellan att bygga i trä eller betong

Konkurrenskraftiga priser på byggobjekt i Norge

Tillväxtzonen mellan Oslo och Göteborg

Tillverka i trä

Mässan arrangerades av projektet Grön Tillväxt Trä/rethinking wood vars syfte är att öka användningen av trä inom byggnation.

PRODUCENTER AV OLIKA BYGGSYSTEM I TRÄ

Nio olika producenter av CLT/korslimmat massivträ, limträ, prefabricerade panelement och moduler fanns på plats som utställare. Alla fick möjlighet att kort presentera sig från scenen. Under förmiddag och eftermiddag var tid avsatt för monterbesök. Intresset från åhörarna var stort och besöken hos utställarna många.

Derome Hus AB, huvudkontor Veddige. Sveriges största familjeägda träindustri levererar prefabricerade dvs, förtillverkade småhus och flerbostadshus som byggs i panelement eller som volymer. Bostäderna produceras i egna fabriker och tillverkas av trä som sågats i företagets egna sågverk.

Isotimber, Östersund. De arbetar för att kunna leverera den mest hälsosamma och miljösamma husstommen i världen. Deras bärande väggstomme består till 99 % av trä och är isolerande tack vare urfrästa kanaler och ingen plastfolie eller extra isolering behövs.

Martinsons, Bygdsiljum. Sveriges ledande producenter av limträ och korslimmat trä, sk KL-trä. De har utvecklat byggsystem för hallar, broar, flerbostadshus och kontor och flyttar ständigt gränserna inom modernt träbyggande.

Moelven Töreboda AB, Töreboda. Med sina 100 år på nacken är Moelven Töreboda världens äldsta limträfabrik. De konstruerar och producerar bärande konstruktioner för hallar, träbroar samt byggsystemet Trä8 för flervåningshus med trästomme, bland annat världens högsta trähus Mjøstårnet i Norge. (18 våningar, 51 m högt).

Nock Massiva Trähus AB, Älvängen. En ny fabrik som levererar förtillverkade flerbostadshus och byggnader för offentlig miljö, från hyreshus till hotell, student- och äldreboenden. Husen byggs modulärt med korslimmat trä som stomme. Nock levererar sedan de 96% färdiga husen till byggplatsen.

Stora Enso Wood Products, Grums. Fabriken är en av världens största och modernaste produktionslinjer för korslimmat trä. De skapar förutsättningar för industriellt byggande i trä och arbetar efter devisen "Allt som tillverkas av fossila material i dag kan tillverkas av träfiber i morgon".

Sven Johansson Bygg AB, Dals Ed. SJB Bygg erbjuder prefabricerad byggelement från egen fabrik.

Tillverkning är flexibel och kan snabbt ställas om mellan större och mindre projekt. Prefabricerade byggelement i trä fungerar utmärkt både för små friggebodar och upp till flerfamiljshus i flera våningar.

Södra Building Systems, Värö. Den nystartade fabriken erbjuder korslimmat trä för prefabricerat stommontage. Träråvaran som används är närproducerad i ett hållbart skogsbruk och sågad vid Södras Sågverk.

Vida Building AB, Växjö. De tillverkar träbaserade komponenter och färdiga moduler till alla typer av byggnationer med flexibel produktion utifrån byggprojektets krav.

INTERVJU MED NÅGRA BESÖKARE

För besökarna fanns mycket kunskap att hämta och utställningsmontrarna fylldes snabbt när föredragshållarna tog en paus. Många visitkort utbyttes och kontakter knöts.

Jonas Fred Hell var en av besökarna på mässan. Han är delägare i byggföretaget Fridh & Hells Bygg AB i Bengtsfors. Intresset för att bygga i trä har resulterat i att företaget byggt en förskola och en villa i korslimmat trä. Jonas och företaget vill bygga så mycket som möjligt på det sättet och tycker att mässan är ett bra sätt att bygga nätverk med leverantörer, instruktörer, arkitekter och beställare.

Dagen gav resultat och Frid & Hells Bygg AB ska hjälpa en entreprenör som inte vågat testa det här att bygga i trä fullt ut. Jonas ser inga problem att bygga i trä, snarare tvärtom.

-Det var bättre än vi trodde och det är kul med nya saker inom byggbranschen som annars är ganska konservativ. Stål och betong är underbara material men de ska användas där de verkligen behövs fortsätter han och berättar att man snart ska igång med mer byggande i trä, en förskola och två villor i Dalsland/Värmland.

Även Anders Knutsson från Uddevalla kommun är nöjd med dagen. Han arbetar som bygglidare och säger att han fått med sig mycket intressanta kunskaper som han kommer att dela med sig av till sina chefer för att få dem att tänka in mer trä i ett tidigt skede av ett byggprojekt. Anders tycker det är viktigt att kommunerna går i bräschen för detta.

VARFÖR VÄLJA TRÄ?

Föredrag av Jessica Becker, verksamhetsledare i föreningen Trästad Sverige

Hon har som arkitekt mångårig erfarenhet av industriellt och modernt trähusbyggande och gav flera svar på frågan varför.

Klimatfrågan central

Jessica menar att klimatfrågan är central vid valet av byggmaterial. Varför? Agenda 2030 och målet om fossilfrihet 2045. I

överenskommelsen som kom i början av året från nya regeringen stod klart och tydligt att vi ska bygga mer i trä, och vi har bostadsbrist.

Trä och skogen är i princip den enda förnybara resursen vi har för att bygga mer och trä minst halverar utsläppen. Betong används idag i stora mängder och påverkar miljön negativt.

Det går dessutom fortare att bygga i trä som också håller länge om man behandlar det rätt. I Sverige tog den långa traditionen att bygga i trä mer eller mindre slut i slutet på 1800 talet då flera stadsbränder ledde till förbud mot att bygga mer än 2 våningar i trä. Förbudet togs bort först vid EU inträdet på 90-talet och ersattes med andra byggkrav. Nu finns olika

byggsystem för regelstomme i trä som möjliggör 4-6 våningar. Ja ännu högre om man kombinerar och mixar trä, stål och betong.

Risken för brand oroar

-Vid brand i trä bildas ett kolskikt på utsidan av träet vilket isolerar. Därmed behåller träet sin bärförmåga inuti kärnan vilket gör att man väldigt exakt kan beräkna brandförloppets tid till skillnad från stålkonstruktioner som vid mycket höga temperaturer kan rasa samman.

Trä berör oss

Träets vikt har både för och nackdelar menar Jessica Becker. Trä är lätt att transportera och transporterna blir färre. Hon lyfte också fram hälsoaspekten – stressfaktorerna sjunker tex i skolmiljöer byggda i trä visar en norsk studie. Även byggarbetaren får en tystare arbetsmiljö, ett torrt arbetsklimat och slipper tunga lyft och verktyg.

I flera städer har det byggts en hel del nya projekt, bland annat i Växjö, Skövde och Skellefteå. Det är inte bara bostäder, skolor och kontor utan även påbyggnader av våningar, parkeringshus, kulturhus och idrottshallar mm. Det byggs också allt högre. Världens högsta hus i trä, Mjöstornet har precis färdigställts i Norge. I Chicago och Tokyo är trähus med 80 våningar på gång.

Kompetensbrist

Det finns utmaningar säger Jessica Becker. Kompetensbrist är en.

-Kommuner till exempel vet att de måste bygga mer i trä, men vet inte fullt ut hur ännu. Och när det är bråttom att bygga och en budget ska hållas är det lättare att göra som man alltid har gjort säger Jessica Becker och tillägger; "Men har man en gång byggt i trä så gör man det alltid igen".

Wood First

För att underlätta för kommunerna har Trästad tagit fram konceptet Wood First. Innehållet är en/flera workshops för att bistå kommuner i arbetet med att ta fram, uppdatera eller följa upp strategi för att öka byggandet i trä – i form av t.ex. träbyggnadsstrategi, färdplan för hållbart byggande eller dyl. Det blir stöd i frågor som rör kommunal styrning mot ökat byggande i trä så som strategiarbete, planprocessen, markanvisning, offentlig upphandling, samverkan.

SKILLNAD MELLAN ATT BYGGA I TRÄ ELLER BETONG

Föredrag av Kenneth Wilén, bostadsutvecklare hos Arvet Trä AB

Kenneth har arbetat på Arvet och Folkhem med träbyggnation i sju år. Men han har också 25 års erfarenhet av betong, bland annat som projektledare och platschef hos olika byggbolag och som regionchef på Skanska. Vad är då skillnaden mellan att bygga i trä och betong menar han? Jo att det är lättare att bygga i trä än i stål och betong och menar då inte bara materialets vikt. Det är även lättare att montera.

-Montaget påminner om att sätta ihop Ikeamöbler säger Kenneth Wilén. Man ska skruva ihop delar.

En viktig skillnad är miljöns påverkan. Den traditionella byggindustrin står för stor del av alla CO2 utsläpp.

Utmaningar

Människor ofta får en felaktig bild av vad vi menar med "bygga i trä", säger Kenneth. Man ser ofta ett småhus eller ett traditionellt villabygge framför sig, men det vi menar är att vi byter ut en bärande betongstomme mot en bärande trästomme i större byggprojekt fortsätter han.

-Det är inte svårt att bygga i trä, men det kan vara svårt att förstå affären. De stora effekterna uppnår fastighetsägaren, entreprenören, byggherren eller investeraren genom att det är

enklaare att montera ett trähus, vilket gör tiden mellan byggstart och marknad kortare och därmed kommer intäkten snabbare.

Kenneth Wilén säger sedan samma sak som Jessica Becker sa tidigare.

-Det är en ny tradition och det går lite trögt, men har man en gång byggt i trä väljer man inget annat.

KONKURRENSKRAFTIGA PRISER PÅ BYGGOBJEKT I NORGE

Föredrag av Bjørn Lier är General manager i norska Trebruk As

Bjørn har en bakgrund som byggnadsingenjör och ekonom. Han pratade i sitt föredrag om kostnader och priser. Kan träbyggande konkurrera prismässigt med traditionellt byggande i stål och betong?

Ja, menade Bjørn Lier, om man gör processen på rätt sätt. Då kan priserna pressas. "Rätt sätt" fortsätter Bjørn, är tex fri konkurrens och samarbete med flera företag, leverantörer eller entreprenör. Till sin hjälp kan man behöva en rådgivare med träkompetens vilket inte finns överallt i dagsläget.

TILLVÄXTZONEN MELLAN OSLO OCH GÖTEBORG

Föredrag av Ann Palmnäs, verksamhetsledare på Position Väst.

Ann berättade om möjligheten för fler företag att ta plats här, i ett område med starka strukturer och spetskompetens inom skog och trä. Området är granne till två växande storstadsregioner, perfekt för den som söker storstadens fördelar men inte nackdelar. Här befinner man sig mitt i råvaran dvs skogen och här finns Skandinaviens mittpunkt, vilket ger bästa strategiska läge för företag som vill nå hela marknaden i Sverige, Norge och Danmark.

TILLVERKA I TRÄ

Föredrag av Martin Wänblom, VD för Innovatum AB

Innovatum Science Park i Trollhättan och har till uppgift att utveckla näringslivet. Här finns bland annat ett produktionstekniskt centrum i vilket även Högskolan Väst är involverad.

Martin berättade om projektet "Tillverka i trä" som bland annat handlar om att utveckla den industriella förmågan att kunna bygga smartare och mer kostnadseffektivt i trä.

-Vi har kompetens och erfarenhet från bland annat fordonsindustrin och vi tror vi kan ta med oss delar av den in i detta.

Representanterna för arrangörerna, Anna Palmnäs/Position Väst, Karin Stenlund/Fyrbodals Kommunalförbund och Iréne Malmberg/Svinesundskommittén var mycket nöjda med dagen.

Ett stort tack till alla producenter/utställare, föredragshållare och besökare för en givande dag!

Text av:
Bente Hjelm
Iréne Malmberg

Foto:
Bente Hjelm
Malin Husár